

PLB Lituanistikos katedroje lietuvių kalbotyros disertaciją apsigynė Aurelija Tamošiūnaitė

Aurelijos Tamošiūnaitės gynimo komiteto nariai ir kiti dalyviai (iš k. į d.): prof. Richard Cameron, prof. Kim Potowski, dr. Aurelija Tamošiūnaitė, prof. Giedrius Subačius, prof. Jurgis Anysas, doktorantas Michael Slager, doktorantė Yelena Zotova, prof. Vainis Aleksa; nuotraukoje nėra telefonu gynime dalyvavusios komiteto narės prof. Violetos Kelertienės.

GIEDRIUS SUBAČIUS

Spalio 12 dieną PLB Lituanistikos katedroje University of Illinois at Chicago lietuvių kalbotyros disertaciją apsigynė dar viena doktorantė – Aurelija Tamošiūnaitė. Tai jau penktoji lituanistikos daktaro disertacija apginta mūsų katedroje (anksesnės buvo Dalios Kučėnienės, Dano Lapkaus, Dalios Cidzikaitės ir Daivos Litvinskaitės). Beveik 600 puslapių lietuviškai parašytoje disertacijoje „Bendrinės lietuvių kalbos priėmimas asmeniniuose laiškuose: pirminis etapas” Tamošiūnaitė, išanalizavusi daugybės XIX a. pabaigos ir XX amžiaus pradžios žmonių asmeninių laišku kalbą, nustatė, kokių būdu lietuvių bendrinė kalba ėmė pasiekti plačiąją visuomenę.

Tada dar daugiausia tarmėmis tešnekėjusių lietuvių tekstuose bendrinės lietuvių kalbos ženklų atsirado tik pamažu, po truputį, iš pradžių labai neženkliai. Tamošiūnaitė įrodė, kad pirmieji iš bendrinės kalbos bruožų, „atėjusių”, prasiskverbusių į

dar beveik vien tarminius tekstus buvo žodžiai ant (ne unt ar ont), buvo (ne buva), mano (ne mana) ir keletas kitų.

Kita mums labai svarbi Tamošiūnaitės darbo išvada – kad 1895 metai yra ryški riba tarp dviejų kartų, skirtingai priėmusių (išmokusių) bendrinės kalbos rašybos ypatybes. Paprastai gimę prieš 1895 metus žmonės tebevertodavo tradicines, kažkada iš lenkų kalbos rašybos perimtas raides ar jų junginius (ł, w, cz, sz), o gimę po 1895 metų – jau dažniausiai buvo paveikti naujosios bendrinės lietuvių kalbos rašybos (l, v, č, š), kurią tebevartojame ir šiandien. Tamošiūnaitė aiškiai įrodė buvus lūžį tarp kartų; prikišamai parodė atėjimą tos naujos kartos, kuri buvo pirmoji bendrinės kalbos rašybos vartotoja.

Nuoširdžiai sveikiname „Draugo” bendradarbę Aureliją, apsigynus filosofijos mokslų daktarės laipsnį kalbotyros srityje.

„Draugo” redakcija